

KLANKPAKKET 2: EHBK-FICHE

Articulatie

Hoe articuleer je /r/? Je kan de /r/-klank op twee manieren produceren:

1/ de 'tongpunt-r':

Deze /r/ wordt vooraan in de mond gevormd. De tong(punt) is omhoog gericht en verdwijnt achter de boventanden. Je ziet de tong trillen tegen de tandkas.

Foto: mondbeeld 'tongpunt-r'

2/ de 'huig-r':

Deze /r/ wordt achteraan in de mond gevormd. De tong ligt immers beneden in de mond. Wat je niet kan zien is dat het achterste deel van de tong trilt tegen de huig.

Foto: mondbeeld 'huig-r'

Beide vormen zijn correct. Benadruk vooral dat de tong moet trillen.

Noot: De /r/-klank is voor kleuters een moeilijke klank om te produceren en dient pas rond de leeftijd van 6 jaar beheerst te zijn.

Woordbeeld

Bied bij de klank ook de letter aan als visuele ondersteuning. Kies dezelfde letters als in de leesmethode die in jullie school in het eerste leerjaar gebruikt worden.

Pictogrammen

Je kan pictogrammen gebruiken wanneer je een spel speelt. Het pictogram met de duimen kan je tonen bij het duimenspel. Er is ook een pictogram voor het luisterbewegingsspel.

Duimenspel

Hoe kan je variaties in het spel brengen?

Wanneer de kleuters vaak naar elkaar kijken op zoek naar het juiste antwoord, kan je hen vragen om eerst de duimen achter de rug te verstoppen. Pas op teken van de juf mogen ze hun duim tonen. Je kan ook de kleuters ook andere acties laten doen, bv tong uitsteken, voet omhoog/omlaag doen, een rood/groen bordje omhoog steken, een zelfgemaakte duim omhoog steken, een vliegenmepper waarmee je op de letter /s/ slaat, kaartjes met een boze en een blije Kaatje, een stap naar voor bij het horen van /s/, ...

Maak het duimenspel aantrekkelijker door er een doe-opdracht aan te koppelen. Enkele mogelijkheden: een kleuter draait een prent om, je koppelt er een raadseltje aan, je betreft hun namen of voorwerpen/woorden uit het BC van de week.

Kaatje verspreekt zich vaak tijdens de anekdote. Als je voelt dat de betrokkenheid daalt tijdens andere activiteiten zoals het duimenspel, kan je Kaatje opnieuw enkele versprekingen laten zeggen.

Namen kiezen bij foneemdetectie

Vanaf fiche 2.3 kunnen namen van kleuters gebruikt worden bij oefening rond de foneemdetectie. Kies in dit klankpakket voor kleuters waarvan de naam start met /r/ (bv. Rune, Ruben, Rani, Rosie, Rinus, Rik, Robbe, Robin,...) en een kleuter wiens naam niet met /r/ start.

Let wel, kies geen naam met /r/ achteraan of in het midden. Als kleuters zelf ontdekken dat de klank /r/ voorkomt in hun naam, kan je daar wel op ingaan. Indien er geen kleuters in de klas aanwezig zijn waarvan de naam start met /r/, kan je de familienamen betrekken, namen van kleuters uit een andere klas, namen van leerkrachten of namen van televisiepersonages (bv. Rox, Roos, Rosalie, Roxanne). Probeer medeklinkerclusters te vermijden (bv. Bram, Tracy, Katrien,...).

Raadsels met voorwerpen

Dit spel wordt gespeeld met concreet materiaal die de ko op voorhand verzamelt. Voeg hier gerust woorden toe die starten met een /r/ uit het thema van de week.

Kaatje stalt enkele voorwerpen uit op tafel of op de grond. Daarna zegt ze een raadsel en de kleuters raden het bijhorende voorwerp. Als het voorwerp geraden is, legt de ko het voorwerp aan de kant. De kleuters herhalen telkens samen de naam van het voorwerp. Indien je geen passend voorwerp vindt, kan je de prent gebruiken.

Spelletjes combineren

Voor kleuters kan het saai worden als je bijvoorbeeld eerst alle woorden bespreekt en pas daarna het foneemdetectiespel of duimenspel speelt. Tip: Combineer twee spelletjes. Zo kan je een kleuter een prent laten omdraaien. Je benoemt samen met de kleuters de prent en luistert direct of ze /r/ horen in dat woord. Daarna ga je over naar de volgende prent die een kleuter mag omdraaien.

Dit kan bijvoorbeeld ook bij fiche 2.4 en 2.5 waarbij je het raadselspel combineert met het sorteerspel omtrent foneemcategorisatie. Na elk geraden woord doe je het sorteerspel waarbij de kleuters aangeven of ze al dan niet een /r/ horen.

Kaatje tijdens het onthaal, het koek- en drankmoment of andere momenten

Je kan een (deel van een) Kaatje Klankactiviteit ook doen tijdens het onthaal of het koek- en drankmoment.

Door Kaatje Klank te integreren in alledaagse activiteiten kan je op een impliciete manier werken aan het klankbewustzijn van kinderen. Ik denk hierbij aan Kaatje die tevoorschijn komt bij:

- ✓ het invullen van het register: 'Goedemorgen Remi! Ooh, hoor ik daar mijn lievelingsklankje in jouw naam? Het klankje rrrr?'
- ✓ het tussendoortje: 'Hallo, wat eten jullie daar? Zal ik jullie eens iets vertellen? Ik eet graag lijst, euh, ik bedoel rijst natuurlijk.'
- ✓ het opruimen: 'Trrrrrrrrring, tijd om op te ruimen! Allemaal samen: trrrrrrrrrrrrrrrrrring! Ruim nu alle voorwerpen met het klankje /r/ (bv. rode blokken, roze rokken, ringen ...).'
- ✓ het maken van de boekentas: 'Alle kleuters met het klankje 'rrrr' in hun naam mogen hun boekentas gaan maken.'
- ✓ het vormen van een rij: 'De kleuters met het klankje 'rrrr' in hun naam gaan eerst in de rij staan, hierna de kindjes met het klankje 'ssss'.'

Preteaching met een kleine groep

Je selecteert voor de preteaching een groep met taalzwakkere kleuters, kleuters met een laag opgeleide moeder en kleuters die moeite hebben met klankbewustzijn.

Voor de start van klankpakket 2 voer je een preteachingsactiviteit uit. Je verkent samen met de kleuters de prenten, eventueel koppel je er concrete voorwerpen aan. Je zorgt ervoor dat de minimale paarwoorden uit deze lesweek regelmatig aan bod komen. Laat de kleuters zelf ook deze woorden eens in de mond nemen.

Fiche 2.2. en 2.4 voer je uit met een groep taalzwakkere kleuters, kleuters met een laag opgeleide moeder en kleuters die moeite hebben met klankbewustzijn. Dit is een vorm van preteaching voor de lessen 2.3 en 2.5 in grote groep.

Legende

Ko = kleuteronderwijzer

KK = Kaatje Klank

Benodigdheden voor klankpakket 2

Prenten: sok (2), cent (3), rok (5), rat (7), rib (9), rijst (8), lat (10), lijst (11), Jip (12) en jas (24c)

Materiaal: Kaatje Klank, koffer, spiegel, prentenhouder, papier, potlood, lat en eventueel een wekker en een elektrische tandenborstel, prent met letter 'r', wekkerkaartjes om wachtwoord te vormen, 2 rieten mandjes, bladen met de letter 'r' en een doorkruiste letter 'r', voorwerpen die de ko zelf verzamelt: voorwerpen: rok, sok, lat, rat, rijst, lijst, jas.